

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2018/19:SfU6

Riksrevisionens rapport om fastställande av föräldrapenning för egenföretagare

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen lägger regeringens skrivelse till handlingarna.

I skrivelsen redovisar regeringen sin bedömning av Riksrevisionens iakttagelser i rapporten Fastställande av föräldrapenning för egenföretagare. I rapporten lämnar Riksrevisionen ett antal rekommendationer till Försäkringskassan.

Inga motioner har väckts med anledning av skrivelsen.

Behandlade förslag

Skrivelse 2017/18:256 Riksrevisionens rapport om fastställande av föräldrapenning för egenföretagare.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Utskottets överväganden	5
Riksrevisionens rapport om fastställande av föräldrapenning för egenföretagare	5
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	8
Skrivelsen	8

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Riksrevisionens rapport om fastställande av föräldrapenning för egenföretagare

Riksdagen lägger skrivelse 2017/18:256 till handlingarna.

Stockholm den 18 oktober 2018

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Johan Forssell

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Johan Forssell (M), Rikard Larsson (S), Carina Ohlsson (S), Katarina Brännström (M), Paula Bieler (SD), Teresa Carvalho (S), Solveig Zander (C), Nooshi Dadgostar (V), Elisabeth Björnsdotter Rahm (M), Julia Kronlid (SD), Kadir Kasirga (S), Hans Eklind (KD), Emma Carlsson Löfdahl (L), Maria Ferm (MP), Arin Karapet (M), Emilia Töyrä (S) och Linda Lindberg (SD).

Redogörelse för ärendet

I detta betänkande behandlar utskottet regeringens skrivelse 2017/18:256 Riksrevisionens rapport om fastställande av föräldrapenning för egenföretagare. I skrivelsen redovisar regeringen sin bedömning av de iakttagelser som Riksrevisionen har gjort i sin rapport (RiR 2018:1).

Riksrevisionen överlämnade rapporten till riksdagen den 15 december 2017. Riksrevisor Stefan Lundgren med medarbetare presenterade granskningsrapporten vid utskottets sammanträde den 25 januari 2018.

En redovisning av det behandlade förslaget finns i bilagan. Inga motioner har väckts med anledning av skrivelsen.

Utskottets överväganden

Riksrevisionens rapport om fastställande av föräldrapenning för egenföretagare

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen lägger regeringens skrivelse till handlingarna.

Riksrevisionens granskning

Bakgrund

Riksrevisionen har granskat Försäkringskassans handläggning av föräldrapenningsärenden för egenföretagare. Fokus i granskningen har varit handläggningen av sjukpenninggrundande inkomst (SGI) i samband med uttag av föräldrapenning.

Riksrevisionen har som bakgrund till granskningen anført att regelverket för fastställande av SGI för egenföretagare är komplicerat och att det därmed är svårt för den enskilde att förutse ersättningens storlek. Eftersom reglerna ger utrymme för bedömningar kan det finnas en risk för att reglerna tillämpas olika. Svårigheter med att förutse föräldrapenningsnivå kan också utgöra ett hinder för ambitionen att få ett jämförbart nyttjande av föräldraförsäkringen.

Riksrevisionens iakttagelser och slutsatser

Riksrevisionen bedömer att Försäkringskassans handläggare har förhållandevis goda förutsättningar för en likvärdig handläggning av egenföretagares SGI. Handläggarna har goda möjligheter att få stöd i bedömningarna, och myndigheten har genomfört en rad förbättrande åtgärder för ökad likabehandling. Utan en kontinuerlig kvalitetsuppföljning är det dock enligt Riksrevisionen svårt att se om handläggningen verkligen är likvärdig.

Riksrevisionen konstaterar att Försäkringskassan har tagit flera steg i rätt riktning men att informationen till egenföretagare behöver utvecklas ytterligare. Riksrevisionen anser sammantaget att det finns brister i möjligheten att förutsäga ersättningens storlek för dem med enskild firma. Det är framför allt personer med låga historiska inkomster, men också personer med de högsta historiska inkomsterna, som har svårare att förutsäga vilken SGI de kommer att få. Resultaten visar även att kvinnor med enskild firma har svårare att förutsäga sin SGI än vad män har. Oförutsägbarheten innebär sämre möjligheter att planera sin ledighet ur ett ekonomiskt perspektiv.

Riksrevisionen anser att tydligare information till de försäkrade om vilka bestämmelser som gäller vid avsteg från taxerad inkomst och användning av preliminära underlag skulle förbättra förutsägbarheten. Det kräver dock ett

regelverk, eller en utarbetad praxis, med tydligare gränsdragningar för när preliminära underlag kan användas. Riksrevisionen framför också att ett tydligare regelverk skulle kräva ett visst avkall på möjligheterna till individuell anpassning i bedömningarna.

Riksrevisionens rapport visar även att användningen av föräldrapenning är lägre bland egenföretagare än anställda och att skillnaderna är störst bland män. Det är framför allt män med eget företag, särskilt enskild firma, som inte använder någon föräldrapenning alls under barnets tre första år.

Riksrevisionens rekommendationer

Riksrevisionen har inte lämnat några rekommendationer till regeringen med anledning av sina iakttagelser. Riksrevisionen lämnar dock ett antal rekommendationer till Försäkringskassan:

- Försäkringskassan bör utveckla arbetet med informationen till egenföretagare för att skapa förutsättningar för gruppen att ekonomiskt planera sin föräldraledighet. Det bör bl.a. ske genom att säkerställa en första personlig kontakt med de försäkrade.
- Försäkringskassan bör även tydligt informera om möjligheten att få en SGI fastställd utan ett pågående ersättningsärende.
- Försäkringskassan bör införa en systematiserad återkoppling från omprövningsenheten till enheten för särskilt utredningskrävande ärenden.
- Försäkringskassan bör göra en kvalitetsuppföljning av handläggningen av egenföretagares SGI, med fokus på de underlag som används i bedömningen kopplat till kontakten med de försäkrade. Uppföljningen bör ha ett genusperspektiv.

Regeringens skrivelse

Regeringen välkomnar Riksrevisionens granskning och konstaterar att kartläggningen av hur föräldrapenning används beroende på företagsform och kön bidrar med viktig kunskap om skillnader i användning mellan olika företagare och anställda samt mellan kvinnor och män. Regeringen framhåller också att tydlighet och förutsägbarhet är viktiga aspekter när föräldrar planerar och fördelar föräldraledigheten.

Regeringen instämmer i Riksrevisionens rekommendation till Försäkringskassan att ett utvecklat arbete med information kan förbättra förutsättningarna för egenföretagare att planera sin föräldraledighet. Regeringen tillägger också att Försäkringskassans ansvar för att ge fullgod information om regelverket för föräldrapenning betonas särskilt genom det mål som regeringen ställt upp i Försäkringskassans regleringsbrev för 2018: ”Försäkringskassans information ska bidra till att föräldrar får bättre kunskap om föräldraförsäkringens regelverk”.

Regeringen framhåller även att förutsägbarheten för företagare i ett uppstartsskede ökar med de förslag som regeringen lämnat i propositionen

Stärkt försäkringsskydd för studerande och företagare (prop. 2017/18:168). Under företagets uppbyggnadsskede ska SGI för de personer som startar aktieföretag beräknas utifrån samma principer som för enskilda näringsidkare. Dessutom förlängs uppbyggnadsskedet från 24 till 36 månader oavsett företagsform. Förslagen ger enligt regeringen ökad trygghet för personer med nystartade företag som under en period där det kan vara svårt att ta ut lön eller upparbeta tillräckliga inkomster kan riskera att få en mycket låg ersättning under exempelvis föräldraledighet.

Regeringen avser att fortsätta följa Försäkringskassans arbete med information till företagare och kvalitet i handläggningen. Regeringen delar även Riksrevisionens uppfattning att det är viktigt att beakta kön i kvalitetsuppföljningen.

Regeringen avser inte att vidta några övriga åtgärder med anledning av Riksrevisionens iakttagelser. Genom den aktuella skrivelsen anser regeringen att Riksrevisionens rapport är slutbehandlad.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser på sätt som anges i skrivelsen att granskningsrapporten bidrar med värdefull kunskap om hur föräldrapenningen används. Utskottet instämmer även i bedömningen att tydlighet och förutsägbarhet är viktiga aspekter när föräldrar planerar och fördelar föräldraledigheten. Utskottet vill också betona vikten av att fortsätta följa Försäkringskassans arbete med kvalitetsuppföljning och information till företagare.

Utskottet föreslår att riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2017/18:256 Riksrevisionens rapport om fastställande av föräldrapenning för egenföretagare.